

[Thøstrup.]

end at han enten får lov til at bygge eller også får erstatning. Det er ham, der nu pludselig og uventet rammes af forslaget her, således at han hverken får lov til at bygge eller får nogen erstatning.

Heller ikke landsbyggeloovens § 20 om amtsrådets adgang til i nogle tilfælde at nægte opførelse af visse arter af bygninger er så vidtgående som forslaget her. Thi landsbyggeloven siger udtrykkeligt — det er § 66, stk. 4 — at byggearbejder, der er påbegyndt, inden denne regel kom, kan fuldføres, og enhver, der vil bygge, ved på forhånd, at han skal sikre sig godkendelse dertil. Jeg kan derfor ikke rigtig se, at der kan blive noget tilfælde, hvor en ejer mister en ret, han har, ved denne bestemmelse i landsbyggeloven. Men hvis vi gennemfører forslaget her, så vil der blive en række tilfælde, hvor ejere mister velerhvervede rettigheder.

Den højtærede justitsminister erkender, at foruden indgrebets form kan også dets art — altså spørgsmålet om, hvor langt det går, eller hvor stærkt det er — være afgørende for, om det er en erstatningsfri rådighedsindskrænkning, eller det er en ekspropriation. Jeg er ganske enig med den højtærede justitsminister heri. Det er noget meget afgørende. Man kan nu engang ikke på lovlig vis regulere ejendomsretten sådan, at der ikke bliver noget tilbage af den. Men det er jo netop det, man gør i dette tilfælde.

Må jeg spørge: hvad bliver der tilbage af ejendomsretten for den mand, der har købt sig et lille stykke strandareal eller et lille stykke hedejord til at bygge hus eller sommerhus på, når man tager retten til at bebygge arealet fra ham? Der bliver i realiteten intet. Det, der bliver tilbage, har ingen værdi, i alt fald ikke for ham. Derfor er det ikke urigtigt, når jeg siger, at forslaget her er så indgribende, at det i mange tilfælde — undskyld udtrykket — opæder ejendomsretten.

Min konklusion er derfor, at det indgreb, der her foreslås, er en ekspropriation og ikke en sådan almindelig regulering af ejendomsretten, som kan foretages uden erstatning.

Vedrørende det andet punkt, forslagets

regler om fredningsplaner og fredningsplanudvalg, vil jeg gerne sige følgende:

Man lægger herved hele den udraktede rådighed, som lovforslaget indebærer, i administrationens hånd, og i administrationens hånd alene.

Professor, dr. jur. Poul Meyer skriver til slut i sin bog „Ejendomsretten i støbeskeen“, pag. 207, følgende — jeg beder om tilladelse til et par citater —:

„Den foregående fremstilling har vist, at der inden for de lovgivningsområder, der vedrører rådigheden over fast ejendom, i stigende grad finder en krydsning sted af offentligretlige og privatretlige synspunkter, eller rettere sagt, områder, der for få årtier siden helt var forbeholdt privatretten, beherskes nu i overvejende grad af den offentlige ret, d. v. s. forvaltningsretten. Med det stigende antal myndigheder til forvaltningen og en forøget anvendelse af koncessionssystemet vil den garanti mod overgreb, som man havde tænkt sig skulle indeholdes i grundlovens § 80, blive endnu mindre end hidtil, og det vil derfor i særlig grad være ønskeligt at få skabt grundlaget for administrative afgørelser, der kan holde for såvel juraens som retfærdighedens domstol.“

Professoren konkluderer derefter, at selv den bedste forvaltning ikke er tilstrækkelig, og skriver pag. 209:

„Nogen virkelig sikkerhedsfølelse kan imidlertid ikke skabes, så længe domstolene ikke sættes i stand til at efterprøve forvaltningens afgørelser i meget videre omfang, end det nu er muligt. Dette kan dels opnås ved at forøge de privates adgang til at indbringe klager over administrationen for domstolene, og en sådan udvidet besværsret kan få effektiv støtte ved ansættelsen af en justitsombudsmand, der som rigsdagens tillidsmand skal overvåge forvaltningen og have mulighed for at indbringe dens afgørelser for domstolene, dels derved, at domstolenes myndighed til at efterprøve de sager, som forelægges dem, forøges betydeligt. Hvor andre veje ikke er farbare, vil det måske blive nødvendigt at genoprette tilliden til forvaltningen ved at indføre egentlige forvaltningsdomstole.“